

SLOVENSKI GOSPODAR.

List ljudstvu v poduk.

Izhaja vsak četrtek.

List velja s poštnino vred in v Mariboru s pošiljanjem na dom za celo leto 3 gl., za pol leta 1 gl. 60 kr. za četr let 80 kr. — Naročnika se pošilja opravištvu. — Ustanovniki in deležniki tiskovni društva dobivajo list brez posebne naročnine.

Posamezne liste prodava knjigar Novak na velikem trgu po 5 kr. — Rokopisi se ne vračajo, neplačani listi ne sprejemajo. — Za oznanila se plačuje od navadne vrstice, če se tiskne enkrat, 8 kr., dvakrat 12 kr., trikrat 16 kr., in vsakokrat za kolek 30 kr.

O preuredbi srenjskih zadev.

IV.

Nihče nam ne bode ugovarjal, da je kmetu kakor mestjanu ali purgarju zoperno, biti za gospôsko in druge kaznovati. Eden kakor drugi živo čuti, da za to ne sodi in tudi poklican ni; če je pa primoran k temu, opravi to službino delo le z nevoljo in nekako sramožljivo. — Isto tako se ne dá kmet, še menj pa gospod kmetu, in mestjan mestjanu kaznovati, in tudi zapovedovati ne. — Koliko prepirov bi se že v začetku lahko zadušilo, koliko pisarij, rekurzov in zavlečenih razsodbe bi ne bilo, ko bi se brž iz začetka stvar izročila osebi, ki je za to sposobna, katero tudi vsaka stranka kot pristojno za razsodbo rada pripozna! — Silno težko je, včasih še pa skoro mogoče ni, da bi srenjski predstojnik srenjčanom nepristran sodnik bil, ko si je z mnogimi prijatelji, morebiti celo v žlahti ali v kupčijski zvezi.

Nasledek vsega tega in sploh vse hvalisane srenjske samouprave ali avtonomije je, da srenje nič ne storijo, ker nič storiti ne morejo, da je v področji krajne policije pravica zastala, v srenjskih zadevah sploh neka zmešnjava navstala.

In vendar je ravno policija važen del vse uprave. Policija varuje ljudem imetek, sad njih truda; napolnjuje ali spraznjuje sodnijske prostore po tem, kakoršna je: slaba ali dobra; s tem pa, da se je policijska oblast pod izmišljenim imenom „samostalnega področja“ srenjam izročila, so se splošnej nevarnosti duri na stežaj odprle.

Ljudstvo gotovo nikdar ni hrepenelo po slavi, da se mu policijska služba izroči, ali da samó upravo izvršuje in vlada; kar ljudstvo želi, je: da ima dobro gospôsko, ki ročno in cenó vse upravlja in vlada. Za davke, ki jih ljudstvo pla-

čuje, hoče in potrebuje stalnega reda in varnosti, in da ga drugovrstna opravila v njegovem pravem poklicu preveč ne motijo. To si ljudstvo želi, ker mu le to v prid služi; od srenje same nihče postavnega varstva ne zahteva, marveč le od države, od gospôske.

Policijska uprava pripada državi, gospôski. Od srenj se v tem oziru več terjati ne more, kakor da pri izvrševanju policije gospôski pomagajo, na toliko namreč, kolikor se jim naroči, da se namen doseže in red povrne. Dolžnosti pa nikakor nimajo, da bi same za red skrbele, policijsko upravo samé izvrševale. Če se pa vendar k temu silijo, trpé dvojno škodo: prvič nimajo odškodovanja za to, da delajo namesto gospôske; drugič se jim tudi davki ne zmanjšajo, kakor ni tudi uradnikov število zaradi tega manjše, ker srenje namesto njih mnogo poslov opravljati morajo.

Toda liberalni gospodje, ki poznajo svet le iz knjig, in si ljudstva drugače misliti ne morejo, kakor da je neumno in hlapčevsko, so mu naložili mnogo opravil, češ, da bode „po lastnej delalnosti dospelo do svobode“. Domišljajo si tudi, da imajo vsi ljudje dovolj strahu pred postavo ter bodo vsi kakor po „žnuri“ delali, ako se jim za vse razmere v življenji postave dadó. Kako lahko se tedaj — si mislijo — srenjam policija prepusti, to tem bolj, ker je to najkrajša pot do — zlate samouprave!

Kako vse drugače je pa, če si ogledamo življenje, kakoršno je v resnici! Nihče ne zameri gospodu, če kmetjskega ali rokodelskega posla ne ume. Od kmeta in rokodelca se pa terja, naj bi ob enem tudi gospod in uradnik bil. Če pa uradniških poslov, katerih so se drugi leta in leta učili in vadili, prav opravljati ne zna, je to že zadosti, da se ljudstvo kot „neumno“, srenje pa kot „nezmožne“ za samostalni stan razvpijejo, ktere je treba še drugače sukati in obdelovati, v

tem ko je očitno le prenapeta občinska postava nepraktična, in liberalizem, kateri jo je stvaril, za življenje ne sodi.

Iz vsega tega pa sledi, da bi srenje sicer lahko izvrševale opravila izročenege področja, ne pa onih, katere so se jim naložile pod krinko „samovlastnega“ področja ali samouprave.

Cerkvene zadeve.

Zgodovina lavantinske škofije.

Prestopimo zdaj k najnovejši zgodovini škofije. — Že leta 1786 in še večkrat pozneje nameravala je vlada, sedež lavantinskega škofa iz Koroškega prestaviti v Celje ali kako drugo štirsko mesto; pa vselej je zadela ob kaki napotek, ki je branil to preselitev. Še le pokojnemu knezoškofu Antonu Martinu Slomšek u se je s pomočjo solnograškega nadškofa Maksimilijana Jožefa posrečilo, ne le škofovski sedež iz šent Andraža prestaviti na Štirsko, temveč tudi štirske Slovence zjediniti v lavantinski škofiji. Že z določbo dne 20. maja 1857 so proglasili papež Pij IX.: 1. da cerkev sv. Andraža na Koroškem ne bode više katedralna ali stolna cerkev; 2. da bode v prihodnje župniška cerkev sv. Janeza krst. v Mariboru stolna cerkev lavantinske škofije; 3. da se tudi novo omejena škofija imenuje „lavantinska škofija“; 4. da bode mestni župnik v Mariboru ud lavantinskega stolnega zbora.

Za izvršitelja te določbe in za novo vredenje lavantinske škofije so postavili papež svojega poslanca na cesarskem dunajskem dvoru, velikega škofa Antona de Luka, z dovoljenjem, da sme solnograškega velikega škofa mesto sebe pooblastiti za izvrševanje tega posla. Tako pooblaščen solnograški veliki škof so nasvetovali, ves nekdanji mariborski okraj lavantinskemu, vso koroško deželo pa kerškemu knezoškofu prepustiti in stolico lavantinskega škofa v Maribor prestaviti. Ta nasvet sta odobrila in potrdila svetli cesar Franc Jožef 26. oktobra 1857 in papež Pij IX. 26. novembra 1857. Vsled tega sta prevzela krški škof 1. junija 1859 oni del koroške vojvodine, ki je spadal dosihdob pod lavantinsko škofijo, lavantinski pa 1. septembra 1859 tisti del mariborskega kroga, ki je bil poprej pod sekovskim škofom, tako da lavantinska škofija zdaj do malega ves slovenski del štirske vojvodine obsega.

Na angelsko nedeljo 4. septembra 1859 so pokojni knezoškof Anton Martin Slomšek slovesno v svojo novo stolno cerkev sv. Janeza krstn. v Mariboru vpeljani bili.

Sedanja lavantinska vladikovina šteje 24 dekanij, naime onih 14, katere je imela že poprej v Celjskem, in sledečih 10 novo pridobljenih: 1. mariborsko, 2. marbeško, 3. jarensko, 4. šentlenarško, 5. šent-jursko za Šavnicoj, 6. veliko-ne-

deljsko, 7. zavrčko, 8. ptujsko, 9. hočko in 10. cirkovsko. Vernikov šteje škofija nad 443.000, ki so do malega vsi Slovenci.

Lavantinskih škofov štejemo do zdaj 53. — Od Teobalda Schweinbeka 1446—1463 počeni imajo vsi naslov „knezov“. — Namesto vseh podamo le imena višjih pastirjev, ki so v tem stoletju lavant. škofijo vladali: Leopold II. Maksimilijan grof Firmian 1800—1822; Ignacij Franc Cimerman 1824—1843; Franc Ksav. Kutnar 1843—1846; Anton Martin Slomšek 1846—1862; Jakob Maksimilijan Stepišnik 1862—.

Cerkveno petje.

Iz Cerkljan na Gorenškem. (Vabilo.) Od mnogih strani se obračajo prijatelji petja s prošnjo do mene, naj bi jim razposlal svoje pesmice pod naslovom: „Napevi cerkvenih pesem“ postavil Andrej Vavken, učitelj v Cerkljab. Ker so mi pa 2., 3., 4., in 5. zvezek (1. zvezek še ima g. Giontini v Ljubljani) že davno vsi pošli, ter ne morem ustreči njihovim željam, zato me je volja vse pesmice v drugo natisniti dati, toda le pod tem pogojem, da mi blagovolijo prijatelji cerkvenega petja svoja naročila že naprej na poštnih listnicah (pošta Cerklje na Gorenškem) objaviti, da izvem, ali mi bo moč z naročnino pokriti stroške. Ako bode število obilno, pošljem vrh starih, tudi nekaj zvezkov novih v tisek, ker je res živa potreba, da se vkorenini čvrsto petje med prostim ljudstvom. Ko bi se pa oglasilo le premalo naročnikov, moram, se ve da, tisek opustiti. Andrej Vavken.

K. Šmarnice se bližajo, in skrbni dušni pastirji bodo zopet popraševali po knjigi, ki bi jim služila v pomoč pri zadevnih premišljevanjih. V ta namen jim „Sl. Gospodar“ naznanja novo knjigo, ki se mu je v naznanilo poslala, in je ravno kar na 298 straneh v veliki osmerki pri Moserji v Gradcu na svetlo prišla pod naslovom: „Betrachtungen über die lauretanische Litanei in zwei Monaten Maipredigten“. Von Dr. Math. Bayer, emerit. Professor der Dogmatik u. s. w. Res je, da imamo Slovenci lavretanske litanije že v domačem jeziku prelepo in obširno razloženo; vendar pa ima ta nova knjiga to posebnost, da globoko sega v zaklad skrivnosti naše sv. vere, ter si v njej potrditi prizadeva svoje čitatelje. Pridige so po svoji osnovi in pisavi sicer namenjene bolj izobraženim poslušalcem, vendar pa bodo bralca budile k mnogovrstnemu premišljevanju, iz katerega bo zamogel tudi predigar na kmetih prav koristne in mične nauke podajati pobožnim častilecem Marijinim, zlasti ker se v drugi vrsti teh predig nahaja toliko lepih in mičnih pripovedi, da bralcu tudi nehoté solze silijo v oči pri njih branji.